

MINORITETSPOLITISKT PROGRAM

SÖDERKÖPINGS KOMMUN

www.soderkoping.se/minoritetspolitisktprogram

Fastställd av Kommunfullmäktige 2024-12-16, § 160 Dnr: KS/2024-00180

SÖDERKÖPING.SE

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Bakgrund Minoritetspolitiskt program Söderköpings kommun	3
1. Inledning	4
2. Internationella åtaganden om nationella minoriteters rättigheter	5
2.1 Förenta Nationerna (FN)	5
2.2 Europarådet	5
3 Svensk lagstiftning, riktlinjer och styrdokument om nationella minoriteters rättigheter	6
4 Söderköpings kommuns mål	6
5 Riktlinjer	7
5.1 Information om rättigheter	7
5.2 Delaktighet och inflytande	7
5.3 Skydda och främja språk och kultur	8
5.4 Äldreomsorg på minoritetsspråk	8
5.5 Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter	9
6 Uppföljning	9

BAKGRUND MINORITETSPOLITISKT PROGRAM
FÖR SÖDERKÖPINGS KOMMUN

Genom historien har många minoritetsgrupper utsatts för marginalisering, diskriminering och utsatthet av olika slag. De senaste åren har även brott med antisemitiska motiv ökat, vilket fått till följd att många judar känner en större otrygghet i samhället. Ökad splittring och oro i samhället generellt har också skett. Dessa är viktiga skäl till det förstärkta grundskyddet. Sveriges fem nationella minoriteter är; judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar och minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, meänkieli och finska.

Sveriges riksdag fattade år 2000 beslut om en anslutning till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk (SÖ 2000:3).

Det finns ett antal grundläggande skyldigheter för kommuner, regioner och andra förvaltningsmyndigheter som gäller alla nationella minoriteter i hela landet. Målet med den svenska minoritetslagstiftningen är att ge ett grundläggande skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjlighet till inflytande, att arbeta mot diskriminering samt stödja de historiska minoritetsspråken och kulturerna så att de hålls levande. Det är särskilt fokus på barns och ungas utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket. I övrigt ska alla verksamheter främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Söderköpings kommun.

Minoritetspolitiska programmet har beretts genom samråd med alla förvaltningar inom Söderköpings kommun.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna kommunens minoritetspolitiska arbete.

Det här programmet ger en introduktion till nationella minoriteter och minoritetsspråk i Sverige samt de åtaganden och lagar som reglerar de rättigheter som nationella minoriteter och minoritetsspråkens språkbärare har. Vidare beskriver programmet kommuners skyldigheter utifrån lagstiftning samt mål och riktlinjer för hur Söderköpings kommun ska leva upp till lagstiftningen. Riktlinjerna visar också ansvarsfördelningen för det minoritetspolitiska arbetet i kommunen.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och de allmänna bestämmelser som gäller i hela landet och för samtliga fem nationella minoriteter.

Lästips
<https://www.minoritet.se>

1 INLEDNING

I Sverige finns fem nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samtliga uppfyller de kriterier som riksdagen fastställt för att definiera en nationell minoritet:

- En grupp med uttalad samhörighet som till antalet i förhållande till resten av befolkningen inte har en dominerande ställning i samhället.
- En religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet som skiljer sig från majoriteten.
- Gruppen har en vilja och strävan efter att behålla sin identitet.
- Gruppen har historiska eller långvariga band till Sverige.

Det är upp till varje enskild individ att själv avgöra om denne anser sig tillhöra en eller flera nationella minoriteter. Samhället kan därför inte ställa några krav på någon att styrka sin tillhörighet. De nationella minoritetsspråken anges i språklagen och är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Sambanden mellan minoritetsgrupperna och minoritetsspråken är inte entydiga. Exempelvis kan du tillhöra en minoritetsgrupp utan att tala språket. Och du kan också tillhöra en minoritetsgrupp och ha ett av de andra minoritetsspråken som modersmål. Därför är det viktigt att skilja på begreppen nationell minoritet och nationella minoritetsspråk.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsområden och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter och domstolar samt bestämmelser om äldreomsorg. Lagen innehåller också bestämmelser om uppföljning av tillämpningen av lagen. Lag (2018:1367).

2 § Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar i enlighet med Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3).

I språklagen (2009:600) anges att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

1.1 Minoritetspolitisk strategi

Regeringens strategi för de nationella minoriteterna omfattar åtgärder för att:

- Förtydliga den rättsliga regleringen av de nationella minoriteternas rättigheter genom en sammanhållen lag som gäller i hela landet och inte enbart i en viss region i landet,
- Motverka diskriminering och utsatthet,
- Säkerställa en bättre efterlevnad av Europarådets ramkonvention och minoritetsspråkskonventionen och uppföljning av vidtagna åtgärder,
- Stärka de nationella minoriteternas egenmakt, samt
- Främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

Programmet ska ta hänsyn till områdena i minoritetslagens allmänna bestämmelser som:

**Söderköpings kommun
omfattas av de allmänna
bestämmelserna**

- rätten till information (3 §)
- rätten till språk och kultur (4 §)
- rätten till delaktighet och inflytande (5, 5 a §§)
- rätten till muntliga och skriftliga kontakter med kommunen/regionen på finska, meänkieli eller samiska om språkkunnig personal finns (9 §)
- rätten till äldreomsorg på finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska om språkkunnig personal finns (18 a, 18 b, 18 c §§)

2 INTERNATIONELLA ÅTAGANDEN OM NATIONELLA MINORITETERS RÄTTIGHETER

2.1 Förenta Nationerna (FN)

Utgångspunkten för det internationella arbetet för mänskliga rättigheter är FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. De efterföljande konventionerna är, till skillnad från förklaringen, juridiskt bindande för Sverige. I konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter från 1966 framgår (artikel 27) att i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter ska de som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar ha sitt eget kulturliv, bekänna sig till och utöva sin egen religion och använda sitt eget språk.

En liknande skrivning finns i barnkonventionen. I artikel 30 anges att i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en ursprungsbefolkning ska ett barn som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sig av sitt eget språk.

Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs av FN:s generalförsamling 2015. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. De nationella minoriteternas rättigheter har koppling till bland annat mål fyra om god utbildning för alla och mål tio om minskad ojämlikhet. Det nationella arbetet för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter är därmed ett led i att uppfylla de globala målen i Agenda 2030.

2.2 Europarådet

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter innehåller bestämmelser som garanterar nationella minoriteter en rad mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, bl.a. skydd från diskriminering, fientlighet och våld, mötes-, förenings-, yttrande-, tanke-, samvets- och religionsfrihet samt åsikts- och yttrandefrihet på det egna språket. Staterna som tillträtt konventionen åtar sig även att erkänna att de som tillhör en nationell minoritet har rätt att fritt och utan ingripande använda sitt minoritetsspråk privat och offentligt, muntligt och skriftligt. Sverige har även ratificerat den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk som syftar till att skydda Europas kulturella mångfald.

3 SVENSK LAGSTIFTNING, RIKTLINJER OCH STYRDOKUMENT OM NATIONELLA MINORITETERS RÄTTIGHETER

De nationella minoriteternas rättigheter beskrivs framför allt i [lagen \(2009:724\) om nationella minoriteter och minoritetsspråk](#). Rättigheterna finns även återgivna i ett antal andra lagar, riktlinjer och styrdokument som fastställer Nationella minoriteters rättigheter:

[Bibliotekslagen \(2013:801\)](#) anger att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

[Diskrimineringslagen \(2008:567\)](#) anger att det är förbjudet att missgynna någon på grund av personens etniska tillhörighet.

[Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter \(2018:1197\)](#) Artikel 30 anger att i de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör ett urfolk ska ett barn som tillhör en sådan minoritet eller ett sådant urfolk inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.

[Skollagen \(2010:800\)](#) slår fast rätten till modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.

[Läroplan för förskolan \(Lpfö 18\)](#) anger att utbildningen i förskolan ska lägga grunden för barnens förståelse för olika språk och kulturer, inklusive de nationella minoriteternas språk och kulturer.

[Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet \(Lgr22\)](#) beskriver hur undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens historia, kulturella uttryck och traditioner. Eleverna ska även ges förutsättningar att utveckla kunskaper om den nationella minoritetens musik, litteratur och andra estetiska uttrycksformer.

[Läroplan för gymnasieskolan \(Gy 2011\)](#) anger hur Lärare i modersmål inom de nationella minoritetsspråken ska undervisa eleverna om deras egen kultur (Lgr 11, 2019). I läroplanen för gymnasiet kan man läsa att även eleverna på gymnasiet ska ha fått kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, historia, religion och språk (Gy11, 2011)

[Socialtjänstlagen \(2001:453\)](#) anger att kommunen verka för att det finns tillgång till personal med kunskap i de nationella minoritetsspråken där det behövs i omvårdnaden av äldre människor.

[Språklagen \(2009:600\)](#) anger vilka de nationella minoritetsspråken är samt att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa.

4 MÅL

Målet för Söderköpings kommuns arbete är, i likhet med den nationella minoritetspolitiken, att skydda de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

5 RIKTLINJER SÖDERKÖPINGS KOMMUN

Syftet med Minoritetspolitiskt program är att se till att Söderköpings kommun lever upp till de skyldigheter som lagstiftningen garanterar de nationella minoriteterna. Programmet beskriver kommunens arbete och hur ansvaret är fördelat. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna kommunens minoritetspolitiska arbete.

5.1 Information om rättigheter

Nationell lagstiftning

”Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till.” Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724):

Innebörd för Söderköpings kommun:

Kommunstyrelsen ansvarar för att övergripande information om de nationella minoriteternas rättigheter finns tillgänglig på kommunens hemsida.

5.2 Delaktighet och inflytande

Nationell lagstiftning

”Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.”

”Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheter för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.”

”Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Innebörd för Söderköpings kommun:

Inför att ett beslut ska fattas ska kommunstyrelsen när det är möjligt initiera och föra dialog med berörda för att kunna ta hänsyn till de nationella minoriteternas synpunkter och behov.

Barns och ungas möjlighet till inflytande och samråd i frågor som rör dem ska särskilt främjas.

Nämnderna ska anpassa formerna för inflytande till deras förutsättningar.

5.3 Skydda och främja språk och kultur

Nationell lagstiftning

”Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.” Språklagen (2009:600)

”Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

”En elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.”

(grundskolan, grundsärskolan, specialskolan)

Skollagen (2010:800)

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken”

Bibliotekslagen (2013:801)

Innebörd för Söderköpings kommun:

Utbildningsnämnden och kommunstyrelsen ansvarar för att erbjuda elever inom grundskolan och anpassad skola, som tillhör någon av de nationella minoriteterna, modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk samt informera vårdnadshavare om denna rättighet.

De nationella minoriteternas kultur och språk ska integreras i kommunens ordinarie verksamhet, t.ex. i bibliotekens utbud av litteratur, tidskrifter och annan media.

Kommunstyrelsen ansvarar för att informera om möjligheten för nationella minoriteter att bilda föreningar och söka de föreningsbidrag som kommunen erbjuder kulturföreningar med flera.

5.4 Äldreomsorg på minoritetsspråk

Nationell lagstiftning

”En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.”

”Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet”.

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

”Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden av äldre människor”. Socialtjänstlagen (2001:453)

Innebörd för Söderköpings kommun:

Om en person begär att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen på nationellt minoritetsspråk ska det erbjudas om det är möjligt.

Socialnämnden ska inhämta information om vilka språkkunskaper som personalen inom äldreomsorgen har och som de vill använda i tjänsten, inklusive kunskaper inom minoritetsspråken.

5.5 Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

Nationell lagstiftning

”Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdande för part, om ärenden kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.”

”Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.” Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Innebörd för Söderköpings kommun:

Kommunstyrelsen ska kunna hantera de förfrågningar på finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska som kommer till kommunen. I det fall någon som handlägger ärendet behärskar aktuellt språk kan svar ges på detta språk.

Samtliga förvaltningar ska inhämta information om vilka språkkunskaper medarbetarna har, inklusive kunskaper inom finska, meänkieli och samiska som de vill använda i tjänsten.

Om det finns behov ska nämnderna arbeta för att det finns personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska som kan hjälpa personer vid kontakt med nämnderna i enskilda ärenden.

6 UPPFÖLJNING

Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp dokumentet i samband med den årliga uppföljningen av handlingsplaner och program.

SÖDERKÖPING.SE

Söderköpings kommun, 614 80 Söderköping
www.soderkoping.se, 0121-181 00